

Warszawa, 25 listopada 2024

Apel Warszawski Krajowej Izby Gospodarczej w sprawie koniecznych do uwzględnienia priorytetów i najpilniejszych działań dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, przy zachowaniu i konkurencyjności gospodarki, w kontekście projektu Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu.

Wziąwszy po uwagę rozpoczynającą się nową kadencję Komisji Europejskiej, a także nadchodzącą z dniem pierwszego stycznia 2025 r. polską prezydencję w Unii Europejskiej, której zadaniem będzie min. przygotowanie inicjatyw legislacyjnych dla odbudowy gospodarki europejskiej, a w szczególności jej konkurencyjności, pragniemy zwrócić uwagę na poniższe uwarunkowania przedstawionego Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu:

- **Priorytety nowej Komisji Europejskiej.** Biorąc pod uwagę, że w 2019 r., wybrana wówczas KE zdecydowała o rezygnacji z celów wyznaczonych tzw. *Pakiem zimowym* i zastąpiła je bardziej ambitnym projektem *Green Deal (Zielony Ład)* dla dekarbonizacji gospodarki europejskiej do 2050 r., w celu zsynchronizowania krajowych polityk z planowaniem unijnym, niezbędne jest poznanie formalnie ogłoszonych priorytetów nowej Komisji Europejskiej. Ursula von der Leyen, po nominowaniu jej na przewodniczącą KE, zapowiedziała wprowadzenie w drugiej swojej kadencji nowego planu dla dekarbonizacji gospodarki europejskiej pod nazwą *Clean Industry Deal*, który obejmie całą unijną gospodarkę. Zwrócić należy uwagę na wnioski wynikające z raportu Maria Draghiego, z września 2024 r., który jako drugi z priorytetów postuluje: **dokończenie zielonej transformacji gospodarki europejskiej, ale bez utraty jej konkurencyjności oraz uzależnienia dostaw zielonych technologii od dostawców wysokiego ryzyka.** Czy to oznacza zmianę tempa i priorytetów? **Postulujemy skoordynowanie opracowywanych krajowych polityk gospodarczych z oczekiwanymi w grudniu 2024 r. priorytetami nowej Komisji Europejskiej,**
- **Brak zaktualizowanej krajowej polityki energetycznej i koordynacji w opracowaniu dokumentów strategicznych.** Obowiązujący obecnie dokument *Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.* przyjęty został w lutym 2021 r. i powstał w oparciu o założenia nieuwzględniające europejskiego *Zielonego Ładu*, a także działań wynikających z inwazji Rosji na Ukrainę (*RepowerEU*). Istnieje potrzeba ściślejszej koordynacji dokumentów strategicznych w obszarze przemysłu i energetyki, m.in. przyjęcie odpowiedniej gradacji i chronologii dokumentów strategicznych. Na pierwszym miejscu powinna być polityka gospodarcza, potem podporządkowana jej polityka energetyczna, dla której priorytetem będzie zapewnienie ciągłej dostawy energii elektrycznej o niskim śladzie

węglowym i konkurencyjnej cenie. W szczególności redefinicji wymaga tempo inwestycji w odnawialne źródła energii, realny termin zbudowania pierwszej elektrowni atomowej, rola gazu w okresie przejściowym, a także wielkość zapotrzebowania na energię elektryczną. Na bazie tych polityk powinny być podejmowane konkretne zobowiązania wobec instytucji UE, wyrażone m.in. w Krajowym Planie w dziedzinie Energii i Klimatu. **Istnieje pilna potrzeba rozpoczęcia prac nad krajową polityką energetyczną, uwzględniającą interesy całej gospodarki, która będzie podstawą zobowiązań deklarowanych wobec partnerów w UE.**

- **Najpierw nowa Polityka Energetyczna potem Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu (KPEiK).** Aktualnie trwają prace nad nowym KPEiK (WAM), w wersji bardziej ambitnej, niż formalnie złożona do KE z 2019 r., wraz z późniejszą korektą z lutego 2024 r. (WEM). Uruchomienie tych działań było konieczne z uwagi na opóźnienia w dostarczeniu tego dokumentu do Brukseli w wymaganym terminie. Niemniej, zobowiązania zewnętrzne Polski wobec instytucji europejskich, winny być oparte o krajowe polityki, biorące pod uwagę holistyczny wpływ podjętych deklaracji na całą gospodarkę i dobrostan obywateli. Krajowa polityka energetyczna, z uwagi na koszt energii w budżetach domowych i potencjalne ubóstwo energetyczne, ma szczególne znaczenie dla poziomu życia. **Postulujemy, aby nowy krajowy plan był przedstawiony jako zobowiązania Polski wobec instytucji UE, po uprzednim przyjęciu polityki energetycznej.**
- **Ambitna transformacja krajowej energetyki i ciepłownictwa ku źródłom odnawialnym i niskoemisyjnym nie podlega dyskusji co do kierunku. Istotne jest tempo.** W połowie 2024 r. moc pogodozależnych źródeł odnawialnych zainstalowanych w krajowym systemie elektroenergetycznym (KSE) przekroczyła 28 GW (18 GW w źródłach fotowoltaicznych i 10 GW w lądowych elektrowniach wiatrowych), co oznacza, że w niektórych godzinach zapewniają one moc większą niż krajowe zapotrzebowanie i możliwości eksportu energii elektrycznej. Pozwoliło to na pokrycie prawie 30% produkcji energii elektrycznej w tym okresie. Wstępne założenia KPEiK na 2030 r. (scenariusz WAM) to prawie 57GW (59% mocy zainstalowanej) i 56% produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Kluczowym dla tempa rozwoju energetyki odnawialnej jest zdolność wprowadzenia do krajowego systemu elektroenergetycznego (KSE) energii elektrycznej, którą może wyprodukować. Już w 2024 r. spodziewać się należy, że ok 1 TWh możliwej do wyprodukowania energii elektrycznej nie zostanie wprowadzona do sieci ze względu przekroczenie zapotrzebowania krajowego i możliwości eksportu. Problem ten może być rozwiązany w sekwencji krótkoterminowej (dobowej) obecnie jedynie poprzez chemiczne magazyny energii. Niestety aktualne plany budowy nowych magazynów energii mogą pozwolić na uzyskanie mniej niż 10% zdolności magazynowania (kilkadziesiąt GWh) możliwej do wyprodukowania energii elektrycznej przez pogodozależne źródła odnawialne. Zwiększenie ilości energii odnawialnej ze źródeł pogodozależnych wprowadzonej do krajowego systemu częściowo możliwe jest poprzez polepszenie elastyczności KSE poprzez uelastycznienie popytu, zwiększenie zdolności magazynowych, w tym magazynowanie ciepła, elektryfikację niektórych sektorów gospodarki (*sector coupling*), a także zwiększenie zdolności regulacyjnych istniejących jednostek konwencjonalnych. **Postulujemy zsynchronizowanie tempa zwiększania elastyczności KSE (z uwzględnieniem magazynowania długoterminowego)**

z realizacją planowanych inwestycji w źródła odnawialne, tak aby możliwe było maksymalne wykorzystanie produkcji nowo budowanych źródeł.

- **Istniejące bloki węglowe najtańszą rezerwą KSE w okresie transformacji.** W całym okresie transformacji technologicznej sektora energetycznego konieczne jest zawsze zapewnienie **każdego chwilowego zbilansowania popytu na energię z dostarczaną energią do KSE.** Możliwości zwiększania popytu są ograniczone. W perspektywie 2030 r. sterowalną rezerwę KSE stanowić będą źródła konwencjonalne, głównie węglowe, a po tym czasie także nowobudowane elektrownie gazowe (łącznie ok 11 GW w 2030 r.). Istotna zmiana w tym zakresie nastąpi dopiero po uruchomieniu pierwszych mocy jądrowych (założyć należy, że możliwe to jest ok 2040 r.). Warunkiem stabilnej pracy KSE przez najbliższe 10 -15 lat, jest utrzymanie wystarczającej ilości mocy sterowalnych na paliwa kopalne. Dla tej grupy bloków, których przychody nie pokrywają kosztów (zbyt krótki czas pracy), konieczne jest zbudowanie mechanizmów finansowych gwarantujących pokrycie kosztów stałych (rezerwa bilansowa/strategiczna). Dla nowych niskoemisyjnych źródeł sterowalnych (gazowych i innych technologii) konieczna jest kontynuacja mechanizmów rynku mocy. W przeciwnym wypadku, po 2025 r. realnym jest zagrożenie wyłączenia ok. połowy mocy sterowalnych niezbędnych z poziomu operatora systemu (PSE). Co do nowych źródeł sterowalnych, szczególnej uwagi wymaga ocena rzeczywiście niezbędnej ilości gazu do produkcji energii elektrycznej po 2030 r. Ryzyko dostępności tego surowca z importu, a także jego ceny pozostają aktualne w kontekście doświadczeń z 2022 r. **Postulujemy utrzymanie rezerwy sterowalnej KSE głównie w oparciu o istniejące elektrownie węglowe i dotychczas budowane źródła gazowe (koszt i emisyjność paliwa nie mają istotnego znaczenia w pracy szczytowej).**
- **Potrzebna synchronizacja programu ograniczenia wydobycia węgla z potrzebami energetyki wytwórczej na okres transformacji.** Do czasu zbudowania planowanego potencjału energetyki jądrowej niezbędne jest zaplanowanie zapotrzebowania na moce i surowce energetyczne (2025-45 r.). Wskazanie przez operatora systemu (PSE) niezbędnych w czasie i lokalizacji sterowalnych mocy konwencjonalnych umożliwi zbudowanie nieprzewymiarowanych mechanizmów finansowych dla ich utrzymania (rezerwa zimna lub innego rodzaju pozarynkowa rezerwa bilansowa/strategiczna) i przyspieszy podjęcie decyzji o likwidacji bloków zbędnych. Pozwoli to na przygotowanie planu włączeń poszczególnych bloków węglowych uwzględniający warunki technologiczne, ekonomiczne i inne uwarunkowania, dla optymalizacji kosztów utrzymania niezbędnych mocy. Do tak zaplanowanych mocy w systemie określić należy oczekiwany wolumen produkcji i niezbędnych surowców energetycznych), w tym węgla z kopalń krajowych (wg. rankingu kosztowego i jakościowego). **Bezpieczeństwo i suwerenność energetyczna Państwa nakazuje zabezpieczenie minimalnych krajowych zasobów surowcowych i wytwórczych na wypadek zagrożeń zewnętrznych. Postulujemy ponowne rozważenie wielkości zapotrzebowania na węgiel dla celów energetycznych w 2040 r. (założono ok 2 mln ton),**
- **Rozproszona generacja i lokalne wykorzystywanie energii elektrycznej.** Odwrócenie przyszłego kierunku przesyłu energii (z północy na południe) powoduje ogromny wzrost nakładów inwestycyjnych na

przebudowę/rozbudowę sieci przesyłowych. Podobnie jest ze zwiększeniem elastyczności systemu dystrybucyjnego. Najbardziej efektywnym jest generowanie i użytkowanie energii lokalnie. W polityce energetycznej/KPEiK i mechanizmach wsparcia, ten obszar powinien być objęty szczególną uwagą. **Dotychczasowe inicjatywy budowy klastrów i lokalnych społeczności energetycznych okazały się nieskuteczne. Postulujemy zbudowanie dla tego obszaru efektywnych mechanizmów premiujących lokalne wytwarzanie i wykorzystanie energii.**

- **Energia elektryczna z niskim śladem węglowym i w konkurencyjnej cenie warunkiem rozwoju przemysłu.** Postulat szybkiej transformacji i obniżania śladu węglowego w produkowanej energii elektrycznej jest rozumiany i nie kwestionowany przez producentów energii. Niemniej inercja procesu odchodzenia od paliw kopalnych, zwłaszcza w jednostkach sterowalnych, prowadzi do deficytu energii odnawialnej i wysokich cen. W projekcie KPEiK przedstawiono symulacje krajowego miksu energetycznego, będącego wynikiem realizacji planu inwestycyjnego, oraz przedstawiono prognozy cen energii elektrycznej dla przemysłu i odbiorców indywidualnych. Długoterminowe planowanie w przedsiębiorstwach energochłonnych wymaga znajomości prognoz cenowych i śladu węglowego w energii. **Postulujemy o przeprowadzenie dodatkowych analiz, jak rosnące ceny wpłyną na ubóstwo energetyczne odbiorców indywidualnych (czy konieczne będzie średnioterminowe subsydiowanie cen), oraz na konkurencyjność przedsiębiorstw.**

Apelujemy o ponowną analizę niektórych założeń projektowanego KPEiK, w związku z wyżej przywołanymi ryzykami. Zobowiązania zewnętrzne wobec instytucji unijnych winny być podejmowane po szczególnie starannej ocenie wpływu na gospodarkę krajową i kwestie społeczne. Apelujemy, aby przyjęcie KPEiK poprzedzone zostało aktualizacją polityki energetycznej i uspojnieniem z krajową polityką przemysłową. Zwracamy także uwagę na zbliżającą się nową kadencję Komisji Europejskiej i konieczność synchronizacji polityk krajowych z priorytetami KE na lata 2024-28.

Komitet ds. Energii i Polityki Klimatycznej KIG